

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	4	6	7
---	---	---	---

Exam. Code :

1	0	3
---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Year

1046

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

Paper – A : Comparative Political Systems (UK and USA)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note : (1) Question No. 1 is compulsory. Attempt any **nine** short questions in about 25–30 words each. Each question carries 2 marks.

(2) Attempt **one** question from each Unit. Each question carries 18 marks.

1. **Compulsory Question.** Attempt any **nine** questions :

- (i) Give any two differences between Comparative Govt. and Comparative Politics.
- (ii) Give any two sources of British Constitution.
- (iii) Give the difference between Conventions and Common Law.
- (iv) What is the difference between King and Crown ?
- (v) Write down the composition of House of Lords.
- (vi) Give the difference between Money Bill and Ordinary Bill.
- (vii) When was the Present Constitution of USA implemented ?
- (viii) Write any four features of American Federal System.
- (ix) What is the utility of the principle of Checks and Balances in American Constitution ?

- (x) What do you mean by Pocket Veto ?
- (xi) What is meant by Filibustering ?
- (xii) Explain the method of electing the members of the Senate.
- (xiii) Write down four characteristics of the Legislative procedure in American Congress.
- (xiv) Write down any four characteristic of Political Parties in England.
- (xv) What do you mean by Lobbying ? 2×9=18

UNIT-I

- 2. Discuss the meaning, scope and utility of Comparative Govt. and Politics. 18
- 3. Explain the Comparative method, also discuss its scope and limitations. 18

UNIT-II

- 4. Discuss the important salient features of the British Constitution. 18
- 5. Discuss the method of appointment, powers and role of British Prime Minister. 18

UNIT-III

- 6. Describe the qualifications, term and method of Presidential Election in USA. Also pointout its defects. 18

7. What do you mean by Judicial Review ? Critically examine the power of Judicial Review of the American Supreme Court. 18

UNIT-IV

8. Discuss organisation, programmes and policies of British Labour Party of England. 18
9. Write a brief note on the Interest/Pressure Groups in America. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट : (1) प्रश्न न. 1 अनिवार्य है। लघु प्रश्नों में से किन्हीं नौ प्रश्नों का उत्तर 25-30 शब्दों में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं।

(2) प्रत्येक यूनिट में से एक-एक प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 18 अंक हैं।

1. अनिवार्य प्रश्न : किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर लिखो :

- (i) तुलनात्मक शासन और तुलनात्मक राजनीति के बीच कोई दो अंतर बताओ।
- (ii) बरतानी संविधान के मुख्य स्रोत बताओ।
- (iii) प्रथाओं और सामान्य कानून के बीच अंतर बताओ।
- (iv) राजा और ताज के बीच क्या अंतर है ?
- (v) लार्ड सदन की रचना लिखो।
- (vi) साधारण बिल और धन बिल में क्या अंतर है ?
- (vii) अमेरिका का वर्तमान संविधान कब लागू किया गया था ?
- (viii) अमेरिकन संघीय प्रणाली की चार विशेषताएं लिखो।
- (ix) अमेरिकन संविधान में नियंत्रण और संतुलन के सिद्धान्त का क्या महत्त्व है ?

- (x) 'जेबी निन्दा' अधिकार से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (xi) फिलीबस्टरिंग से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (xii) सिनेट के सदस्यों के चुनाव के ढंग का वर्णन करें।
- (xiii) अमेरिकन कांग्रेस में कानून निर्माण विधि की कोई चार विशेषताएं लिखो।
- (xiv) इंग्लैण्ड दल प्रणाली की कोई चार विशेषताएं लिखो।
- (xv) लांबिंग का क्या अर्थ है ?

2×9=18

यूनिट-I

2. तुलनात्मक शासन और राजनीति के अर्थ, विषयक्षेत्र और उपयोगिता का वर्णन कीजिए। 18
3. तुलनात्मक विधि की व्याख्या करो और इसके क्षेत्र और सीमाओं का वर्णन कीजिए। 18

यूनिट-II

4. बरतानी संविधान की मुख्य विशेषताओं का विवेचन करो। 18
5. बरतानी प्रधानमंत्री की नियुक्ति के ढंग, शक्तियों और भूमिका का वर्णन करो। 18

यूनिट-III

6. संयुक्त राज्य अमेरिका के राष्ट्रपति की योग्यताओं, कार्यकाल और निर्वाचन विधि की व्याख्या करो। इस विधि के दोष भी बताओ। 18

7. ਨਿਆਧਿਕ ਪੁਨਰਿਰੀਖਣ ਸੇ ਆਪਕਾ ਕਯਾ ਅਭਿਪ੍ਰਾਧ ਹੈ ? ਅਮੇਰਿਕਾ ਕੀ ਸਰਵੋਚ੍ਚ ਨ੍ਯਾਧਾਲਧ ਕੀ ਨ੍ਯਾਧਿਕ ਪੁਨਰਿਰੀਖਣ ਕੀ ਸ਼ਕਿਤ ਕਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਵੇਚਨ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਙਂਗਲੈਂਡ ਕੀ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਕੇ ਸੰਗਠਨ, ਕਾਰਧਕ੍ਰਮ ਤਥਾ ਨੀਤਿਧੀ ਕਾ ਵਿਵੇਚਨ ਕਰੋ। 18

9. ਅਮੇਰਿਕਾ ਸੇਂ ਹਿਤ/ਦਭਾਕ ਸਮੂਹੋਂ ਪਰ ਸੰਖਿਪਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ : (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

(2) ਹਰ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

(i) ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(ii) ਬਰਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੋਮੇਂ ਕੀ ਹਨ ?

(iii) ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।

(iv) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਤਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।

(v) ਲਾਰਡ ਸਦਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਲਿਖੋ।

(vi) ਧਨ ਬਿੱਲ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?

(vii) ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਦੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

- (viii) ਅਮਰੀਕਨ ਸੰਘੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- (ix) ਅਮਰੀਕਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ?
- (x) ਜੇਬੀ ਨਿਖੇਪ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (xi) ਫਿਲੀਬਸਟਰਿੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (xii) ਸੀਨੇਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- (xiii) ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਧੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- (xiv) ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਦਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (xv) ਲਾਬੀੰਗ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? 2×9=18

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਰਥ, ਵਿਸ਼ੇ-ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 18
3. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜਿਕਰ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਬਰਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
5. ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਢੰਗ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਕਾਰਜਕਾਲ ਅਤੇ ਚੋਣ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਧੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਦੱਸੋ। 18
7. ਨਿਆਂਇਕ ਪੁਨਰ-ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਪੁਨਰ-ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਗਠਨ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
9. ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਤ/ਦਬਾਉ ਸਮੂਹਾਂ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18